

‘Verband rundveehou ongegegrond en sti

Het coronavirus eiste reeds duizenden mensenlevens, nu duiken er enkele dierlijke besmettingen op. De koe lijkt volgens de huidige inzichten niet vatbaar. Wel wordt er in de publieke opinie de link gelegd tussen COVID-19 en de intensieve veeteelt. ‘Ongegegrond en stigmatiserend’, aldus LTO.

TEKST JEROM ROZENDAAL

Het coronavirus houdt de wereld vanaf eind vorig jaar in de greep. Terwijl de pandemie zich over de wereld verspreidt, moeten wetenschappers erkennen dat zij eigenlijk niet zoveel weten van het virus. Dat geldt zeker ook voor op de impact op het dierenleven. Volgens de huidige stand van zaken zijn onder andere katachtigen, de fret, de goudhamster en de hond vatbaar voor het virus en werden er ook coronabesmettingen bij een aantal Brabantse nertsbedrijven geconstateerd.

Inmiddels wordt ook het besmettingsgevaar van varkens en konijnen onderzocht.

Laboratoriumdieren

Dat de overheid de situatie serieus neemt, blijkt uit de oprichting van taskforces in zowel België als Nederland die zich bezighouden met COVID-19-besmetting onder landbouw- en gezelschapsdieren. In de Nederlandse expertgroep dierziekten heeft onder anderen Wim van der

derij en corona gmatiserend'

Poel zitting. Hij is als viroloog verbonden aan Wageningen Bioveterinary Research (WBVR). Runderen worden in de onderzoeken tot nu toe buiten beschouwing gelaten. 'Vooralsnog zijn er internationaal geen indicaties dat runderen besmet kunnen worden', zegt Wim van der Poel. Hij benadrukt dat onderzoek duur is en dat proefdiergebruik beperkt moet worden. 'De dieren die het vaakst onderzocht worden, zijn laboratoriumdieren die gebruikt worden om menselijke vaccins op te testen. Runderen zijn te groot voor dit onderzoek', zegt hij.

De wetenschap acht de kans klein dat eventueel met COVID-19 besmette gezelschaps- en landbouwdieren mensen kunnen aansteken. Een uitzondering hierop zijn nertsen. Bij meer dan tien Nederlandse nertsbedrijven werden besmette dieren aangetroffen en hebben nertsen vermoedelijk ook mensen aangestoken. Deze bedrijven worden inmiddels geruimd. Toch is ook de kans op besmetting door nertsen niet groot, aldus Van der Poel. Hij constateert dat er nog geen gevallen van besmette koeien zijn waargenomen. 'Je kunt er dus haast van uitgaan dat koeien niet vatbaar zijn', zegt hij.

Van der Poel is gespecialiseerd in zoönosen, ziektes die van dieren naar mensen kunnen overspringen. Het huidige COVID-19, oftewel SARS-CoV2, is een zoönose, zegt hij. 'Het komt vermoedelijk van de Chinese hoefijzerneusvleermuis en is mogelijk met een tussengastheer op de mens overgesprongen.' Eerdere zoönosen die de humane volksgezondheid in het gedrang brachten en waarvan de origine een wild dier was, waren bijvoorbeeld de corona-

virussen SARS en MERS en recenter het ebolavirus. Volgens Van der Poel komt 70 procent van de nieuwe infectieziekten bij mensen van dieren, vooral wilde dieren. 'Bij de landbouwdieren hebben we een goed systeem om de gezondheid te monitoren', vult hij aan. Toch sluit hij niet uit dat de professionele veehouderij in de toekomst nog wel eens het slachtoffer kan worden van zoönosen. 'Een belangrijk risico zijn vector-overdraagbare infectieziekten. Door de klimaatverandering komen bepaalde muggensoorten meer noordwaarts, en kunnen dan infectieziekten introduceren. Denk aan bijvoorbeeld Rift Valley Fever.'

Fijnstofdiscussie

'De sprong van virussen naar dieren is onvoorspelbaar', beaamt Hans Nauwynck, die als veterinaire viroloog verbonden is aan de universiteit van Gent. Hij benadrukt het belang van een goede bioveiligheid en continu onderzoek naar virussen. De gezondheidsopvolging van de veestapel is daarbij ook belangrijk. 'Voor de veehouder is het belangrijk dat hij zo snel mogelijk contact opneemt met zijn dierenarts als hij een ziekte ziet bij meerdere van zijn dieren waarvan de oorzaak niet duidelijk is. De dierenarts

Wim van der Poel:
'Je kunt er haast van uitgaan dat koeien niet vatbaar zijn'

Boviene coronavirus

Het coronavirus is al langer bekend in de rundveehouderij, maar dan in een andere variant binnen dezelfde familie. Het gaat dan nader bepaald om boviene corona, een virus dat niet van dier op mens kan overspringen. Dat stelt Koen De Bleecker, dierenarts bij DGZ Vlaanderen. 'Doordat een vaccin beschikbaar is en er een zekere immuniteitsopbouw is bij sommige dieren door de jarenlange aanwezigheid van het virus, kan de rundveesector "relatief" goed met dit virus omgaan. Dit in tegenstelling tot het SARS-2-corona dat bij de mens COVID-19 veroorzaakt. Dat is een nieuw virus, waartegen

de mensheid nog geen antistoffen heeft opgebouwd.' Alhoewel meestal volwassen koeien er weinig last van hebben, kan een infectie met het boviene coronavirus wel nare consequenties hebben voor de kalvergezondheid, zelfs met de dood tot gevolg. Het meest gekend zijn de diarreeproblemen die boviene coronavirus kan veroorzaken bij jonge kalveren en die tot sterfte kunnen leiden door uitdroging, aldus De Bleecker. 'Maar de laatste jaren wordt ook meer en meer aandacht besteed aan de rol van boviene coronavirus in luchtwegproblemen bij zowel kalveren als

jongvee als soms volwassen runderen.' Vanwege het risico voor de gezondheid van hun kalveren vaccineren veel boeren tegen boviene corona. De drachtige runderen worden enkele weken voor afkalving gevaccineerd om zo antistoffen op te bouwen die zij via de biest aan de kalveren kunnen doorgeven. Alhoewel er geen cijfers over bekend zijn, schat De Bleecker dat zeker de helft van de professionele Vlaamse veehouders preventief vaccineert. 'Maar het verschilt per bedrijf. Heb je er nooit mee te maken gehad, dan ben je minder geneigd te vaccineren.'

Riftalkoorts

Riftalkoorts, bekender onder de Engelse term Rift Valley Fever, wordt veroorzaakt door het riftalkoortsvirus. Het virus ontleent de naam aan zijn oorsprongsgebied in het Riftdal in Oost-Afrika. Besmetting kan plaatsvinden via

muggenbeten, of door direct contact met besmette dieren. Ziekteverschijnselen bij runderen zijn: een verhoogde lichaamstemperatuur, grote kans op abortus en tot 10 procent sterfte. Bij de mens, die de ziekte ook

kan krijgen via besmet vlees en mogelijk ook rauwe melk, kan het virus eveneens leiden tot sterfte. Minder dan één procent van de mensen zou aan de ziekte overlijden. Er bestaan vaccins tegen de ziekte.

kan er dan voor zorgen dat monsters van deze dieren zo snel mogelijk onderzocht worden op mogelijke nieuwe ziekteverwekkers', zegt Van der Poel.

Alhoewel volgens Van der Poel de wetenschappelijke grondslag ontbreekt, wordt in het publieke debat de link gelegd tussen luchtverontreiniging en enerzijds de vatbaarheid voor het virus en anderzijds de ziekteverschijnselen. Er wordt daarbij gesuggereerd dat gebieden in Brabant en Noord-Limburg met een hogere veeconcentratie meer coronaslachtoffers kenden dan andere gebieden. Het RIVM is inmiddels een onderzoek gestart naar een eventueel verband.

LTO Nederland, bij monde van portefeuillehouder Gezonde Dieren Jeannette van de Ven, erkent de mogelijke relatie tussen luchtverontreiniging en de ziekteontwikkeling, maar zij benadrukt dat de veehouderij onterecht als eerste schuldige wordt aangewezen. Zij juicht het onderzoek toe, maar benadrukt dat bijdragen van de industrie, luchtvaart en huishoudens aan de luchtkwaliteit in dit onderzoek meegenomen moeten worden.'

Van de Ven heeft veel ervaring met discussies over veehouderij en vermeende omgevingsverontreiniging. Zelf heeft zij een melkgeitenhouderij, een sector die in 2007 in de schijnwerpers stond toen de Q-koorts uitbrak en geiten ook mensen aanstaken. 'Dit heeft een enorme impact gehad op de veehouderij', zegt Van de Ven. 'Zo zijn geitenbedrijven gaan enten, is er een meldingsplicht voor abortus ingesteld en heeft de sector veel meer aandacht voor bioveiligheid.'

Ook werd hieropvolgend het Keurmerk Zoönosen ingesteld, waar vooral kinder- en zorgboerderijen een beroep op doen. Veehouders die hiervoor in aanmerking willen komen, vullen samen met hun dierenarts een checklist in. Bioveiligheidsmaatregelen en ook gezondheidsopvolging staan hierbij centraal. Zo moeten aangekochte runderen in quarantaine geplaatst worden en moeten zieke runderen of runderen die geaborteerd hebben, gedurende veertien dagen afgezonderd staan. In het geval van abortus moet met een bloedmonster getest worden op de zoönosen brucellose, salmonellose en leptospirose.

Volgens Van de Ven is het coronavirus in geen opzicht vergelijkbaar met Q-koorts. 'COVID-19 verspreidt zich van mens op mens en niet van dier op mens.' Zij suggereert dat bepaalde belangengroepen de coronacrisis misbruiken om hun politieke doelen na te streven. 'Zo wordt gezegd dat onze vleesconsumptie een rol speelt bij het coronavirus. Dat is ongegrond en stigmatiserend', vindt zij.

'Link veehouderij en COVID-19 ontbreekt'

Professor Nauwynck is het daar roerend mee eens. 'Het is de chaotische mens die verantwoordelijk is voor de verspreiding van het virus. Zij vliegen de hele wereld over en

Hans Nauwynck : 'De chaotische mens verspreidt het virus'

brenghen het zo in alle uithoeken van de wereld. De veehouderij heeft hier helemaal niets mee te maken.' Nauwynck kwam recentelijk in het nieuws door zijn stevige reactie op een krantenadvertentie van dierenactivistenorganisatie GAIA, waarin COVID-19 in verband werd gebracht met de intensieve veehouderij en op één hoop werd gegooid met dierziektes als varkenspest, gekkekoelziekte en vogelgriep. 'Het is spijtig te moeten constateren dat een organisatie als GAIA de huidige COVID-19-pandemie met zeer veel mensenleed gebruikt om enkele punten aan te halen rond dierenleed', zegt hij. Volgens Nauwynck zou de mensheid juist een voorbeeld moeten nemen aan de veehouderij die zo is ingericht om diergezondheid en voedselveiligheid juist zo veel mogelijk te garanderen. 'Wij als mensen zitten nu voor het eerst een aantal weken in quarantaine. Bij veebedrijven gebeurt dat constant, bijvoorbeeld bij de verplaatsing van vee van het ene naar het andere bedrijf. Er wordt in de veehouderij getracht om contacten tussen bedrijven zo veel mogelijk te vermijden.'

Nauwynck onderzocht recentelijk ruim 1000 stalen van Vlaamse dierenartsen. Uit het onderzoek bleek dat 5,8 procent van de dierenartsen met corona besmet was geweest. Dit is hetzelfde percentage als een gemiddelde doorsnede van de algemene samenleving. 'Mochten dieren een rol spelen in de verspreiding, dan zou de besmettingsgraad onder de dierenartsen hoger liggen. Zij zijn immers niet in lockdown gegaan', concludeert hij. |

Samenvatting

- Veel is nog onbekend over het coronavirus en de mogelijke vatbaarheid van rundvee.
- De gesuggereerde rol van de veehouderij in de verspreiding van het coronavirus is ongegrond volgens wetenschappers.
- De chaotische mens verspreidt het virus, niet de veeteelt.'
- Bioveiligheid is belangrijk om toekomstige zoönosen te voorkomen.
- De mens kan op het gebied van bioveiligheid een voorbeeld nemen aan de veehouderij.